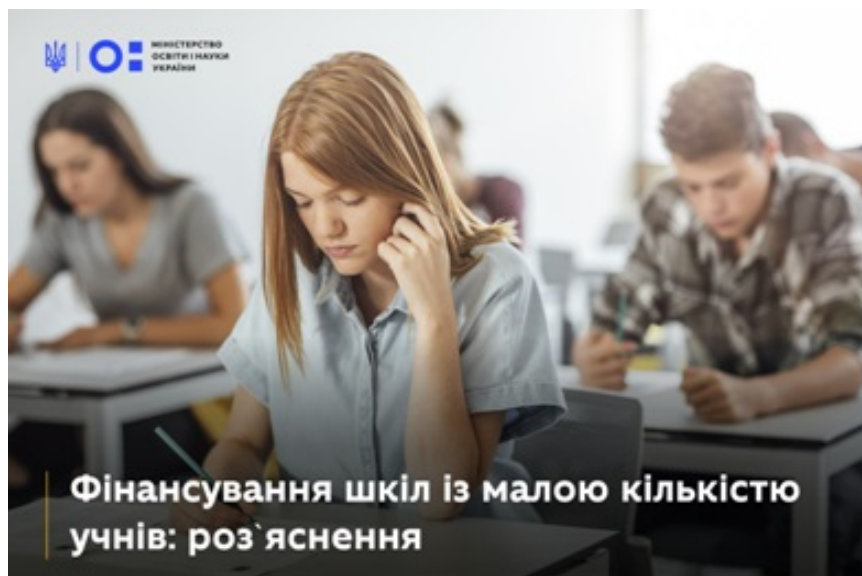

Доступ до якісної освіти для всіх дітей — одна з головних цілей роботи Міністерства освіти і науки України. Такі міжнародні дослідження, як PISA, а також результати ЗНО (НМТ) показують, що учні із сільських шкіл, як правило, мають нижчі навчальні успіхи, ніж їхні однолітки з малих і великих міст. Тому найперше забезпечення доступу до якісної освіти стосується дітей із сіл.

Пояснюємо рішення уряду про зміни у фінансуванні оплати праці вчителів шкіл із малою кількістю учнів із 2025 року.

У чому саме полягає рішення уряду?

З 1 вересня 2025 року вирішено не фінансувати коштом освітньої субвенції заробітну плату вчителів у школах із кількістю учнів менш як 45 осіб, а з 1 вересня 2026 року — менш як 60 осіб. Це рішення не стосується початкових шкіл і діятиме тільки для освіти на рівні 5-11 класів.

Водночас до розрахунку освітньої субвенції кожної громади додано всіх дітей шкільного віку. Тобто громада отримуватиме кошти на навчання всіх дітей, але не зможе витратити їх на маленькі школи.

Це означає, що місцеві органи самоврядування можуть вирішити: або довозити учнів цих шкіл у найближчу більшу школу, або оплачувати працю вчителів малих шкіл із місцевих бюджетів.

Додамо, що таке рішення з метою поліпшення якості освіти для учнів із сіл в Україні вже ухвалювали. Зокрема, з 1 вересня 2016 року з освітньої субвенції не фінансують школи, у яких навчаються менш як 25 учнів.

Навіщо потрібне це рішення?

У школах I-III ступенів, у яких навчаються менш як 45 учнів, в одному класі вчать 5-6 учнів, а через брак можливості сформувати клас (мінімум 5 учнів згідно із Законом України «Про повну загальну середню освіту») діти вчать на індивідуальній формі або

в з'єднаних класах (початкова школа), які об'єднують дітей різного віку. Це призводить до того, що діти не отримують належного рівня взаємодії одне з одним, не навчаються одне в одного й не бачать прикладів для наслідування.

Окрім того, зазвичай такі школи не забезпечені вчителями повною мірою. Також часто вчителі не можуть набрати достатню кількість годин зі свого профільного предмета, щоб отримувати достатню зарплату, тому в таких школах є практика віддавати викладання деяких предметів непрофільним учителям.

Тож рішення уряду має стимулювати місцеві органи самоврядування довозити дітей у більші школи, які укомплектовані вчителями, технічно забезпечені тощо.

Згідно з міжнародним дослідженням якості освіти PISA-2022, учні із сіл за рівнем навчальних результатів відстають від своїх однолітків із міст на 4,5 роки. Тобто їм потрібно 4,5 роки, щоб мати ті ж знання і навички, що й учні того самого віку з міст.

Подібні результати показує ЗНО (НМТ): минулого року середній бал учнів із сіл з української мови був на понад 6 балів менше, ніж учнів із міст; з математики — на понад 8 балів; з історії України — майже на 3 бали. Результати учнів із сіл з інших, предметів на вибір, теж нижчі.

Водночас, показуючи нижчу якість, сільська освіта обходиться державі дорожче. На освіту одного учня із села держава в середньому на рік витрачає 30,4 тисячі гривень, а в місті — 24,4 тисячі гривень. У деяких селах вартість навчання одного учня сягає понад 51 тисячу гривень. Це пов'язано з потребою утримувати й виплачувати зарплату працівникам великої кількості шкіл, у яких навчається мало учнів. Тобто освіта в селах коштує дорожче, але не виправдовує ці кошти якістю.

Що буде з учнями цих шкіл?

Місцева влада повинна організувати підвезення дітей до опорної школи. Дітей у таких поїздках має супроводжувати вчитель. Для підвезення дітей держава вже другий рік поспіль виділяє субвенцію на закупівлю автобусів — по 1 мільярду гривень. Минулого року у співфінансуванні з місцевими бюджетами вдалося закупити понад 450 автобусів. Опорна школа — це школа, у яку привозять дітей із різних населених пунктів на відстані до 30 кілометрів. Вона більша, забезпечена вчителями й краще оснащена. Завдяки більшій наповнюваності класів учитель може організовувати різні формати навчання, як-от проєктну роботу.

Водночас початкові школи, у яких навчаються менш як 45 і менш як 60 учнів, продовжать отримувати державне фінансування. Початкова школа має бути якнайближче до дитини: якщо старші учні можуть подужати дорогу до опорної школи, маленьким дітям це буде складно.

Що буде з учителями цих шкіл?

У разі, якщо місцеві органи самоврядування вирішать не фінансувати роботу малокомплектної школи самостійно, можливе працевлаштування вчителів в опорних школах із забезпеченням підвезення.

Чому рішення почне діяти з 1 вересня 2025 року?

Зміна мережі шкіл потребує часу на обговорення з громадою, ухвалення рішення і забезпечення підвезення до опорних шкіл. Уряд дає громадам час на те, щоб підготуватися до цього.

(За матеріалами сайту МОН)